Bijlage: Besparingsvarianten uit Periodieke rapportages

In Periodieke rapportages wordt waar mogelijk ten minste één optie geschetst waarmee een besparing van 20% op de budgettaire grondslag van het (beleids)thema kan worden gerealiseerd (op basis van het 'comply-or-explain principe'). De besparingsvariant heeft niet het karakter van een aanbeveling, maar moet inzicht geven in eventuele besparingen ingevuld zouden kunnen worden, en wat de gevolgen daarvan zijn.

Periodieke rapportage art. 2 BHO Internationaal Klimaatbeleid (afgerond in 2024)

Periodieke rapportage art. 2 BHO Internationaal klimaatbeleid bevat de volgende besparingsvarianten:

1. Een generieke korting op elk begrotingsartikel dat bijdraagt aan klimaatfinanciering;
2. Een generieke korting op begrotingsartikel 2;
3. Korting toepassen op private mobilisatie programma's.

In de beleidsbrief Ontwikkelingshulp van 20 februari 2025 (Kamerstuk 36180, nr. 133) is aangegeven dat het budget voor klimaat wordt verminderd door onder andere geen financiering meer vrij te maken voor kleinschalige hernieuwbare energie en regionale klimaatfondsen. Hierbij is aangegeven dat Nederland zijn aandeel aan internationale klimaatfinanciering blijft leveren. In de Memorie van Toelichting bij de Begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp voor 2026 is deze beleidswijziging toegelicht. Deze maatregel komt daarmee overeen met de tweede besparingsvariant.

Periodieke rapportage art. 2 BHO Coherentie van het Nederlandse beleid en de effecten op voedselzekerheid, water en klimaat in ontwikkelingslanden (afgerond in 2024)

Periodieke rapportage art. 2 BHO Coherentie voedselzekerheid, water en klimaat bevat de volgende besparingsvariant:

IOB heeft in Bangladesh, Mozambique en Ethiopië projecten aangetroffen waarvan de duurzaamheid van de resultaten onzeker was. Dit had vaak te maken met een korte duur en beperkte opvolging van het project, en met gebrek aan onderscheidende karakteristieken ten opzichte van veel andere projecten op hetzelfde thema in hetzelfde partnerland, zonder goede inbedding in een groter samenhangend programma of in permanente overheids- of andere organisaties. Het kabinet zal bij een besparing op artikel 2 met name dit soort projecten afschalen, tenzij kortetermijnvoordelen zo zwaar wegen dat financiering toch wenselijk is.

Periodieke rapportage art. 3 BHO Sociale Vooruitgang (afgerond in 2025)

Periodieke rapportage art. 3 BHO Sociale Vooruitgang bevat de volgende besparingsvarianten:

De Periodieke rapportage concludeert dat als gevolg van het besluit van het vorige kabinet om te bezuinigen op de begroting voor ontwikkelingssamenwerking, de financiële middelen die beschikbaar zijn voor artikel 3 al aanzienlijk verminderd zijn. Ruimte voor een extra bezuiniging op artikel 3 zou gezocht moeten worden binnen subartikel 3.1. Voor subartikel 3.2 zijn er na 2027 geen middelen meer gereserveerd en nagenoeg alle middelen uit subartikel 3.3 zijn toegewezen aan het beleidskader Focus. Subartikel 3.4 komt te vervallen.

De Periodieke rapportage geeft aan dat als het budget voor gezondheid (subartikel 3.1) verder verlaagd dient te worden, het een optie is voor Nederland om de bijdragen aan multilaterale organisaties en mondiale gezondheidsinitiatieven te verminderen. Zoals aangekondigd per

Kamerbrief in 2025[1] blijft Nederland bijdragen aan Global Fund, Gavi, UNAIDS, de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), het Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties (UNFPA) en GFF. Vanwege het verlaagde begrotingsartikel wordt vanaf 2026 reeds €31 miljoen per jaar bezuinigd op deze bijdragen. Verdere vermindering is niet wenselijk gezien het feit dat de middelen voor mondiale gezondheidsinitiatieven wereldwijd afnemen.

Periodieke rapportage art. 4 BHO Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling (afgerond in 2025)

De Periodieke rapportage art. 4 BHO Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling bevat de volgende besparingsvariant:

Rekening houdend met eerder gemaakt keuzes voor wat betreft bezuinigingen op de uitgaven voor ontwikkelingshulp zou het Ministerie er op dit moment voor kiezen om bij een -20% op artikel 4 de onderlinge verhouding in de verdeling van artikel 4 Vrede, veiligheid en duurzame ontwikkeling te handhaven, alsmede de voorgenomen inzet en aangebrachte focus in het beleid. Pro-rata zal op de verschillende onderdelen en instrumenten de korting worden aangebracht, er zal minder hoog op alle onderdelen worden ingezet. Bij deze korting volgt het Ministerie de aanbevelingen uit de onderliggende beleidsevaluaties. Zo is het Ministerie voornemens om, in lijn met de beleidsaanbevelingen op Migratie, Veiligheid en Stabiliteit, een geografische (regionale) focus aan te brengen en daarmee het aantal landen te beperken. Daarnaast wordt nader onderzocht of meer grootschalige programmering mogelijk is, al dan niet in combinatie met meer langjarige verbintenissen. Ook deze keuze vloeit direct voort uit de aanbevelingen zoals opgenomen beleidsevaluaties over de periode van de Periodieke Rapportage (2015-2023). Alle drie deze aanpassingen verhogen de doelmatigheid van de inzet van beleidsmiddelen.

Periodieke rapportage art. 5.1 BHO Multilaterale samenwerking en overige inzet

Periodieke rapportage art. 5.1 BHO Multilaterale samenwerking en overige inzet bevat de volgende besparingsvarianten:

Deze Periodieke rapportage beslaat de periode 2017-2023. Door de ingezette ombuigingen is de -20%-beleidsvariant in 2025 de facto doorgevoerd voor de periode vanaf 2026. Hierbij is met name gekozen om de ongeoormerkte bijdragen aan UNICEF en UNDP terug te brengen. Als uitgangspunt bij deze bezuinigingen gold dat alle relevante beleidsonderdelen die vanuit dit artikel worden ondersteund gefinancierd blijven, hoewel in sommige gevallen met kortingen die oplopen tot 75 procent, om zo invloed te kunnen blijven uitoefenen op de uitvoerende organisaties en hun systeemfunctie. Een verdere bezuiniging zal automatisch leiden tot harde keuzes. Kort samengevat omvatten deze keuzes (een combinatie van) de volgende opties:

- Het opschorten van (alle) ongeoormerkte kernfinanciering aan UNDP en UNICEF. Gezien de grote druk op het VN-ontwikkelingssysteem en de nu al onevenwichtige balans tussen kernfinanciering en geoormerkte financiering waar deze organisaties mee te maken hebben, zou dit meer dan evenredig effect hebben op deze organisaties.
- Het korten op de middelenaanvullingen van de regionale ontwikkelingsbanken. Gezien het feit dat juist de banken een essentiële hefboom vormen voor het aantrekken van additionele financiering uit de markt, en het ondersteunen van private investeringen in ontwikkeling, zou dit een meer dan evenredig gevolg hebben voor de hoeveelheid beschikbare ontwikkelingsfinanciering. Daarnaast zou dit ook haaks staan op de uitkomsten uit de Periodieke Rapportage en de kabinetsdoelstellingen uit onder meer de Afrikastrategie 2023-2032.

[1] Kamerstuk 36180, nr. 177

- Het beëindigen van (alle) kleinere programma's op het gebied van assistentdeskundigen, SDG-fonds, technische assistentie, etc. De omvang van deze bijdragen is overigens te klein om het -20%-scenario te realiseren. De effecten hiervan zijn niet in het kader van deze Periodieke rapportage onderzocht, en zouden dan per programma moeten worden uitgewerkt.
- Het korten op de contributie aan UNIDO en de pro-rata bijdrage aan het *Resident Coordinator* systeem liggen niet voor de hand. Het betreft bijdragen waar Nederland verdragsrechtelijk of politiek aan is gecommitteerd.